

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

Основна информация:

Име на курса: Право на ЕС

Лектор: проф. д-р Ирена Илиева

Телефон: +359 878 211 135

Имейл: irena_ilieva@lawyer.bg

Хорариум: 30 часа

Анотация (до 150 думи):

Учебният специализиран курс по “Право на ЕС” има за цел да задълбочи знанията на докторантите за създаването и развитието на ЕС, неговата институционална структура и основни принципи на функциониране, главните институции, достиженията на правото на ЕС, източниците, съдебната системи и главните политики.

Той следва да се преподава в докторска програма „Международно право и международни отношения“, защото голяма част от темите на дисертационните трудове са в материята на Правото на ЕС или са интердисциплинарни и изискват задълбочени знания в тази област. Курсът може да се използва и от всички докторанти в други акредитирани докторски програми в ИДП, доколкото темите на дисертационните трудове засягат аспекти от правото на ЕС, институционалната система и политиките на Съюза.

Тематично съдържание на курса (кратко описание по теми или модули):

Тема / Модул 1: **Историческо развитие, разширявания, членство в ЕС, компетентност на ЕС.**

1. Историческо развитие на обединенията в Европа. Създаване на Европейската общност за въглища и стомана (ЕОВС), ЕВРАТОМ и Европейската икономическа общност (ЕИО).
2. Етапи на развитие на уредбата в международните договори до наши дни. Създаване на ЕС. Реформата на ЕС с Лисабонския договор.
3. Разширявания на ЕС - значение.
4. Членство в ЕС- условия, процедура, суспендиране и доброволно напускане.
5. Компетентност (разпределение и видове), правна природа на ЕС.

Хорариум 6 часа

Тема / Модул 2: **Европейско гражданство. Основни права и свободи в ЕС. Харта на основните права в ЕС.**

Хорариум 2

Тема / Модул 3: **Институционален механизъм на ЕС**

6. Институционален механизъм на ЕС – обща характеристика.
7. Европейският парламент – организация, начин на функциониране и правомощия.
8. Европейският съвет като институция на ЕС.

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

9. Съветът. КОРЕПЕР.
10. Комисията – състав, процедура по формиране и правомощия.
11. Сметна палата – състав и правомощия.
12. Европейска централна банка. Единна парична единица. Банков съюз. Европейска инвестиционна банка.
13. Консултативни органи - Икономически и социален съвет и Комитет на регионите.
14. Съдебна система на ЕС – Съд на ЕС и Общ съд.
15. Съдът на ЕС – функции. Състав, организация и процедура на Съда.
16. Правораздавателни, тълкувателни и консултативни правомощия на Съда на ЕС.

Хорариум 11 часа

Тема / Модул 4: **Прилагане на правото на ЕС на национално ниво.** Отговорност за нарушаване на задължението за прилагане на правото на ЕС.

Хорариум 1 час

Тема / Модул 5: **Източници на правото на ЕС**

17. Обща характеристика на нормотворческия процес и на правния ред на ЕС. Взаимоотношение с националното право.
18. Процедура за реализиране на нормотворческата дейност на Комисията.
19. Източници на правото на ЕС – видове. Източници на първичното право.
20. Общите принципи на правото на ЕС. Международните споразумения и съдебната практика като източници на правото на ЕС.
21. Директен ефект, директна приложимост. Върховенство на правото на ЕС.
22. Източници на производното право на ЕС.

Хорариум 3 часа

Тема / Модул 6: **Основни политика на ЕС**

23. Понятие, видове и етапи на икономическа интеграция. Елементи и изграждане на вътрешния пазар.
24. Свобода на движение на стоки. Тарифни и нетарифни пречки за търговията
25. Свобода на предоставяне на услуги. Право на установяване.
26. Свобода на движение на хора.
27. Обща политика по външните отношения и сигурността. Процес на вземане на решения във външната дейност на ЕС. Процедура за сключване на международни договори.
28. Сътрудничество в областта на правосъдието и вътрешните работи. Граничен контрол. Съдебно сътрудничество по наказателни дела. Полицейско сътрудничество.

Хорариум 6 часа

Тема / Модул 7: **Отношенията между Р България и ЕС**

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

29. Основни положения от Договора за присъединяване на Р България към ЕС. Хорариум 1 час

Форми на обучение и оценяване:

Лекции - присъствено, хибридно и онлайн.

Оценяване –изготвяне на рр презентация по избрана тема и представянето ѝ.

Компетентности, придобити в резултат на обучението (3-5 точки):

Успешно завършилите обучението по тази учебна дисциплина:

1. ще знаят:

- историческото развитие на обединенията в Европа в контекста на създаването на други международни организации след края на Втората световна война;
- развитието на първичното право, всички ревизии на учредителните договори и реформата, осъществена с Лисабонския договор;
- членството и разширяванията на ЕС;
- важният теоретичен въпрос за компетентността и практическите му аспекти;
- институционалният механизъм, организацията и координацията между институциите, реформата на институциите, извършена с Лисабонския договор;
- функциите на Съда на ЕС и правната система на ЕС, нормотворческият процес и реформата му;
- източниците на първичното и вторично право на ЕС;
- най-важните политики на ЕС, свободата на движение на стоки, хора, услуги и право на установяване.

2. ще могат:

- да прилагат първичното право на ЕС
- да се ориентират в източниците на вторичното право и да ги прилагат пряко;
- основни знания за правораздавателната, консултативната и преюдициалната компетентност на Съда на ЕС;
- да търсят и използват практиката на Съда на ЕС;
- да търсят и използват източниците на вторичното право, създадено от институциите на ЕС;
- да се ползват пълноценно от правата, съставляващи съдържанието на европейското гражданство, включително правото на петиции и обръщане към Европейския омбудсман;
- да кореспондират пряко с европейските институции;
- правилно да се ориентират в основните политики на ЕС;
- да прилагат съдебната практика по основните политики на ЕС – свободата на движение на стоки, хора, услуги и право на установяване;
- да прилагат разпоредбите на вторичното право в материята на правосъдие и вътрешни работи, граничен контрол и Шенгенско законодателство, съдебно сътрудничество по наказателни дела и полицейско сътрудничество.

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

Литература:

- Илиева, Ирена**, Право на Европейския съюз след Брекзит, Издателство на БАН „Проф. М. Дринов“, С., 2023
- Попова, Ж.**, Право на Европейския Съюз, 4-то основно преработено и допълнено издание, Сиела, С., 2020
- Корнезов, Александър**, Преюдициалното запитване до Съда на ЕС, 2 издание, Сиела, 2012
- Костов, Станислав**, Актовете на Съда на Европейския съюз. Правни последици, Сиби, 2011.
- Христов, Христо**, Вътрешен пазар и основни свободи на движение в правото на ЕС, Сиела норма АД, С., 2018
- Пандов, Васил**, Международна компетентност по граждански и търговски дела, Сиела Норма АД, С., 2018
- Договори за ЕС. Съдебна практика, СИБИ**, второ издание, 2009.
- Бончовски, Петър**, Свободно движение на решения (Република България и Европейския съюз), БАН-ИДП, С., 2016.
- 50 най-важни решения на Съда на европейските общности**. С коментари на Жан Булюи и Роже-Мишел Шевалие, Институт по международно право, С., 2002.
- Булюи, Жан, Дармон, Марко**, Процесуално право на Европейските общности, Институт по международно право, С., 2002.
- Основни договори на ЕС**, Съставител Орлин Борисов. Превод Велислав Леков. С. 2003.
- Учредителните договори на ЕО и ЕС**. Ревизиите от Амстердам и Ница. По-важни протоколи и декларации. Учебно помагало. Превод Атанас Семов. Редактор Юлия Захаријева, С., 2004.
- Семов, Атанас**, Защитата на националната конституционна идентичност в ЕС, издателство „М. Дринов“ – БАН, 2021

Студии и статии:

- Илиева, Ирена**, Правата на жените и Европейският съюз. Трудове по международно право, том VI, Българска асоциация по международно право, С., 2003, с. 335 – 360.
- Илиева, Ирена**, Хартата за основните права на човека в Европейския съюз, сп. Правна мисъл, кн. 1/2001, с. 72 – 80.
- Илиева, Ирена**, Достиженията на Европейското право в областта на правото на убежище и миграцията – политически и правни въпроси, сп. Право без граници, бр. 1 – 2/2004, с. 35 – 62.
- Бапули, Беданна**, Прилагането на правото на Европейската общност от съдилищата, сп. Правна мисъл, кн. 2/2004, с. 67 – 77.
- Попова, Жасмин**, Съдебната система на Европейския съюз – институционални въпроси, сп. “Правна мисъл”, кн. 2/2006, с. 50 – 65.
- Попова, Жасмин**, Законодателната процедура в Европейския съюз, сп. Правна мисъл, кн. 4/2006, с. 94 – 108.
- Попова, Жасмин**, Договорът от Лисабон: институционални изменения, Римско право и европейско право, Сборник статии, Пловдивски университет “П. Хилендарски”, Юридически факултет, Пловдив, 2008, с. 11 – 26.
- Семов, Атанас**, Суверенитетът и Европейският съюз. Трудове по международно право, том VI, Българска асоциация по международно право, С., 2003, с. 361 – 396.

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: tdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

Семов, Атанас, Система на източниците на правото на Европейския съюз, УИ Св. Кл. Охридски, С., 2009.

Атанасова, Светла, Пряко действие на нормативните актове на Европейската общност върху практиката на Европейския съд, сп. Правна мисъл, кн. 4/2006, с. 108 –124.

Трифенова, Силвия, ЕЦБ –правна рамка, функциониране и провеждане на единната европейска парична политика, сп. “Право без граници”, бр. 1-4/2006, с. 101 – 115.

Корнезов, Александър, Съдът на Европейските общности и националните съдилища – критичен поглед към един позабравен конфликт, Научни трудове на Института за правни науки. актуални правни проблеми, том III (2006), С., 2007, с.71 – 92.

Семов, Атанас, Система на източниците на правото на Европейския съюз, УИ Св. Кл. Охридски, С., 2009.

Семов, Атанас, Съдът на ЕС, Съвременното международно правораздаване, том II, Институт по международно право, Институт по европейско право, С., 2011.

Попова, Валентина, Актуални проблеми на европейския граждански процес и Част VII на ГПК, Сиела, С., 2011.

Димитров, Александър, Международно частно право на ЕС. Основи, Издателство Бон, Благоевград, 2011.

Илиева, Ирена, Стратегията на ЕС за Дунавския регион и международноправният режим на р. Дунав, Юбилеен сборник от Международната научна конференция „Право, управление и медии през XXI век” по случай 20-годишнината на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски”, том I, Благоевград, 2012, с. 341 – 348.

Илиева, Ирена, Хармонизацията на българското законодателство срещу дискриминацията с правото на ЕС, Научни трудове на ИДП. Актуални правни проблеми, БАН-ИДП, С., 2017, с. 65 – 87.

Мелева, Цветелина, Активиране на процедурата по чл. 50 ДЕС /Brexit/, сп. „Правна мисъл“ кн. 2/2019, с. 27

Илиева, Ирена, Глава шеста от книга: Владимирова, К. и кол. (2019). Миграция и национална идентичност. В:ИИНЧ-БАН. Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България, т. 3, С., Издателство на БАН „Проф. М. Дринов“, ISBN 978-954-322-963-5 (Print); ISBN 978-954-322-962-8 (online), с. 393 – 458

Илиева, Ирена, Правото на добра администрация на гражданите на ЕС като основно ядро на доброто управление, в Научни четения на тема „Социологията на правото и съвременните насоки в развитието на правното познание“. Сборник по повод 150-годишнината от създаването на БАН и юбилей на основоположника на съвременната социология на правото в България проф. д-р Стефка Наумова. С., Сноумет, 2020, ISBN 978-619-239-466-9.

Георгиев, Денчо, Илиева, Ирена и Хубенова – Делисивкова, Татяна, Кохезията: какво е необходимо, за да бъде съобразена системата на финансиране на Европейския съюз с неговите основни цели и ценности, сп. Правна мисъл, кн. 3/2022

Допълнителна информация (по желание) (например: специални изисквания, лабораторно оборудване, предварителни знания):

ЦЕНТЪР ЗА ОБУЧЕНИЕ – БАН

1000 София
ул. „Сердика“ № 4
<http://edu.bas.bg>

email: fdc-phd@cu.bas.bg
тел.: 02 987 31 67
02 979 52 60

Да имат базово познание по Международно публично право, международни отношения и политики на ЕС. Да могат да търсят в интернет релевантните източници от специализираните сайтове и релевантната съдебна практика.